

عفاف و حجاب در کلام امام رضا (علیه السلام)

<http://eitaa.com/bastefarhangi>

فلسفه عفاف و حجاب

محمد بن سنان می‌گوید: حضرت امام رضا علیه السلام در جواب سؤالات من، نامه‌ای برایم ارسال داشتند که در فرازی از آن فرموده بودند

: «حُرْمَ النَّظَرِ إِلَى شُعُورِ النِّسَاءِ الْمَحْجُوبَاتِ بِالْأَزْوَاجِ وَ غَيْرِهِنَّ مِنَ النِّسَاءِ لِمَا فِيهِ مِنْ تَهْيِيجِ الرَّجَالِ وَ مَا يَدْعُوا التَّهْيِيجَ إِلَى الْفَسَادِ وَ الدُّخُولِ فِيهَا لَمْ يَحِلُّ لَهَا يَحْمِلُ [يَحْمِلُ] وَ كَذَلِكَ مَا أَشْبَهَ الشُّعُورَ إِلَّا الَّذِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَ الْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَمْ يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ الْجَلْبَابِ وَ لَمْ يَأْسَ بِالنَّظَرِ إِلَى شُعُورِ مِثْلِهِنَّ.» (۱)

«نگاه کردن به موهای زنان شوهردار و غیر شوهردار، حرام است؛ زیرا این نگاه، مرد را تهییج و تحریک می‌کند. و تهییج، شخص را به فساد و داخل شدن در حرام و اعمال ناپسندیده می‌کشاند و همچنین است حکم نگاه به غیر مو، [که نگاه مرد به آنها حلال نیست]، مگر در موردی که حق تعالی [در قرآن، آن را استثنا کرده و] فرموده است:

(وَ الْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَمْ يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ)؛

«بر زنان سالخورده که از ولادت و عادت بازنشسته، امید ازدواج ندارند باکی نیست که لباسهایشان را غیر از چادر بر زمین بگذارند و اشکالی ندارد که به موهای مثل این زنان نگاه شود.»

عامل ترغیب زنان به حجاب و عفاف

روزی حسن بن جهم به محضر امام رضا علیه السلام مشرف شد. وی متوجه شد که حضرت، ظاهری آراسته دارد و خضاب (۲) هم کرده است. با تعجب پرسید: «خضاب کرده اید؟» امام فرمود:

«نَعَمْ بِالْحِنَاءِ وَ الْكَتَمِ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ فِي ذَلِكَ لَأَجْرًا إِنَّهَا تُحِبُّ أَنْ تَرَى مِنْكَ مِثْلَ الَّذِي تُحِبُّ أَنْ تَرَى مِنْهَا يَعْنِي الْمَرْأَةَ فِي التَّهْنِيئَةِ وَ لَقَدْ خَرَجَنَ نِسَاءٌ مِنَ الْعَفَافِ إِلَى الْفُجُورِ مَا أَخْرَجَهُنَّ إِلَّا قِلَّةٌ تَهْنِيئَةُ أَرْوَاجِهِنَّ؛ (۳)

بله، با حنا و برگ نیل خضاب کرده‌ام؛ مگر نمی‌دانی که این کار، سودی فراوان دارد؛ از جمله آنکه همسر تو دوست دارد در تو همان زیبایی و آراستگی را ببیند که تو دوست داری در او ببینی، و زنانی [در اقوام گذشته] از دایره عفت، بیرون رفتند و فاسد شدند. و چنین نشدند، مگر به دلیل کم‌توجهی شوهرانشان به آرایش خود.» حضرت رضا علیه السلام در دیگری در همین باره فرمود:

«أَنَّ نِسَاءَ بَنِي إِسْرَائِيلَ خَرَجْنَ مِنَ الْعَفَافِ إِلَى الْفُجُورِ مَا أَخْرَجَهُنَّ إِلَّا قِلَّةٌ تَهْنِيئَةُ أَرْوَاجِهِنَّ؛ (۴)

زنان یهود از عفت بیرون رفتند و فاسد شدند، و چنین نشدند مگر به دلیل کم‌توجهی شوهران به آرایش و نظافت خود.»

و نیز فرمود:

«وَ قَالَ إِنَّهَا تَشْتَهِي مِنْكَ مِثْلَ الَّذِي تَشْتَهِي مِنْهَا؛ (۵)

همسرت از تو همان را می‌خواهد که تو از او توقع داری.»

با توجه به سخن امام رضا علیه السلام معلوم می‌شود که هدف دین از ضروری دانستن حجاب، حذف زمینه‌های فساد است. همچنین باید مرد و زن مسلمان، مسائل جنسی خود را منحصر به کانون گرم خانواده قرار دهد؛ وگرنه جامعه از سلامت جنسی برخوردار نخواهد بود.

مهم‌ترین دستاوردهای حجاب

۱. آرامش روانی

اسلام تدابیری برای تعدیل و رام کردن غریزه جنسی اندیشیده است و در این باره، هم برای زنان و هم برای مردان، تکلیف معین کرده است. یک وظیفه مشترک برای زن و مرد، مربوط به نگاه کردن است:

(قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ)؛ (۶)

«به مؤمنین بگو که چشم‌هایشان را [از نامحرم] ببندند و فروج خود را [از حرام] حفظ کنند. و به زنان مؤمن هم بگو که چشم‌هایشان را [از نامحرم] ببندند و فروجشان را [از حرام] نگه دارند.» خلاصه این دستور، آن است که زن و مرد نامحرم نباید به یکدیگر خیره شوند، نباید چشم‌چرانی کنند، نباید نگاه‌های مملو از شهوت به یکدیگر بدوزند، نباید به قصد لذت بردن به یکدیگر نگاه کنند. یک وظیفه هم خاص زنان مقرر فرموده است

و آن، این است که بدن خود را از مردان بیگانه پوشیده دارند و در اجتماع به جلوه‌گری و دلربایی نپردازند، با هیچ شکل، رنگ و بهانه‌ای، کاری نکنند که اسباب تحریک مردان بیگانه را فراهم کنند. روح بشر، فوق‌العاده تحریک‌پذیر است. اشتباه است که گمان کنیم تحریک‌پذیری روح بشر، محدود به حد خاصی است و از آن پس، آرام می‌گیرد. در نتیجه، حجاب را می‌توان، یکی از عوامل مهم آرامش روحی و روانی زن و مرد دانست. همچنان‌که قرآن شریف، آرامش روحی و روانی و سکینه قلبی را در انحصار زوجین در کانون گرم خانواده می‌داند و می‌فرماید:

(هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ)؛ (۷) «زنان پوشش شما و شما پوشش زنان هستید.»

۲. استحکام پیوند خانوادگی

بی‌شک، هر چیزی که باعث تحکیم پیوند خانوادگی و صمیمیت رابطه زوجین شود برای کانون خانواده مفید است و در ایجاد آن باید حداکثر کوشش مبذول شود؛ برعکس، آنچه باعث سستی روابط زوجین و دلسردی آنان شود به حال زندگی خانوادگی، زیان‌بار است و باید با آن مبارزه کرد. اختصاص یافتن استمتاع و التذاهای جنسی به محیط خانوادگی و در کادر ازدواج مشروع، پیوند زن و شوهر را محکم می‌سازد و باعث اتصال بیشتر زوجین به یکدیگر می‌شود.

مسئله مهم دیگر،

ایجاد پاک‌ترین و صمیمی‌ترین عواطف بین زوجین و برقرار ساختن یگانگی و اتحاد کامل در کانون خانواده است. تأمین این هدف، وقتی ممکن است که زوجین از هرگونه استمتاع از غیر همسر یا همسران قانونی چشم‌پوشند، مرد چشم به زن دیگر نداشته باشد و زن نیز درصدد تحریک و جلب توجه کسی جز شوهر خود نباشد و اصل ممنوعیت هر نوع کامیابی جنسی در غیر چارچوب خانواده حتی قبل از ازدواج هم رعایت شود و این مهم با رعایت اصل قرآنی حجاب و عفاف، میسر است.

۳. استواری اجتماع

پوشاندن بدن به استثنای وجه و کفین، مانع هیچ‌گونه فعالیت فرهنگی یا اجتماعی یا اقتصادی نیست، آنچه باعث فلج کردن نیروی اجتماع است آلوده کردن محیط کار به لذتجویی‌های شهوانی است.

آیا پسر و دختری در محیط جداگانه‌ای تحصیل کنند و یا در یک محیط درس بخوانند دختران بدن خود را بیپوشانند و هیچ‌گونه آرایشی نداشته باشند بهتر درس می‌خوانند و فکر می‌کنند و به سخن استاد گوش می‌دهند یا وقتی که کنار هر پسری، یک دختر آرایش کرده با دامن کوتاه نشسته باشد؟ آیا اگر مردی در خیابان، بازار، اداره، کارخانه و ... با قیافه‌های محرک و مهیج زنان آرایش کرده مواجه باشد بهتر سرگرم کار و فعالیت می‌شود یا در محیطی که با چنین مناظری روبه‌رو نشود؟ بنابراین اگر مسئله حجاب، جدی گرفته و کاملاً رعایت شود، جامعه استوار و پایرجا خواهد بود و هرگز متزلزل نخواهد شد و زن و مرد با آرامش خاطر به مسئولیت‌ها و رسالت خود عمل خواهند کرد.

۴. حفظ احترام زن

مرد از نظر جسمانی و فکری بر زن تفوق دارد و زن در این دو مورد در برابر مرد، قدرت مقاومت ندارد؛ ولی زن از طریق عاطفی و قلبی، همیشه تفوق خود را بر مرد ثابت کرده است. حریم نگه داشتن زن، میان خود و مرد یکی از وسایل مرموزی بوده است که زن برای حفظ مقام و موقعیت خود در برابر مرد از آن استفاده کرده است.

اسلام، زن را تشویق کرده است که از این وسیله استفاده کند؛ به ویژه تأکید کرده است که زن، هر اندازه متین تر، باوقارتر و عقیف تر حرکت کند و خود را در معرض نمایش برای مرد نگذارد، بر احترامش افزوده می شود.

در آیات سوره احزاب پس از آنکه توصیه می کند زنان خود را بپوشانند، می فرماید:

(ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ)؛

«این نزدیک تر است به اینکه شناخته شوند و مورد اذیت قرار نگیرند.» یعنی رعایت حجاب - برای اینکه به عفاف شناخته شوند و معلوم شود خود را در اختیار مردان بیگانه قرار نمی دهند - بهتر است و در نتیجه،

فاصله گرفتن و حشمت آنها، مانع مزاحمت افراد سبکسر و هوسران می شود. (۸)

پس بهره دیگر رعایت حجاب اسلامی، حفظ عزت و شخصیت زن در اجتماع است. به همین دلیل است که

اهل بیت علیهم السلام در پاسداری از این اصل قرآنی، همواره تلاش می کرده اند و از پاسداران حجاب و

عفاف، نهایت تجلیل را می فرمودند: نمونه ای از آن را در ذیل با هم می خوانیم.

بعد فرمودند: این، بانویی است که در دوره بی حجابی [رضاخان پهلوی] هفت سال از خانه بیرون نیامده

است، مبادا نامحرم، او را ببیند!»

پی نوشت :

- (۱) علل الشرایع، شیخ صدوق، نشر داوری، قم، ج ۲، ص ۵۶۵، باب علة تحريم النظر إلى شعور النساء.
- (۲) آنچه که موی سر و صورت یا پوست بدن را با آن رنگ کنند مثل حنا یا وسمه و یا سایر لوازم آرایشی که انسان ظاهرش را زیبا و گلگون کند.
- (۳) مکارم الأخلاق، حسن طبرسی، نشر شریف رضی، ص ۸۱، الفصل الثالث فی الخضاب.
- (۴) همان، ص ۸۰.
- (۵) همان.
- (۶) نور / ۳۰ و ۳۱.
- (۷) بقره / ۱۸۷.
- (۸) با استفاده از: مجموعه آثار، استاد شهید مطهری، ج ۱۹، ص ۴۳۶، بخش سوم: فلسفه پوشش در اسلام.

برگرفته شده از سایت : www.menbarha.ir